

LUPP 2023 – Ungas livssituation i Tjörns kommun

FoU-rapport april 2024

Åsa Nilsson & Miriam Hansen

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Göteborgsregionen 2024
FoU i Väst
Box 5073, 402 22 Göteborg
gr@goteborgsregionen.se
www.goteborgsregionen.se
Åsa Nilsson & Miriam Hansen

Innehåll

LUPP-undersökningen i Tjörns kommun.....	4
Om målgrupper, genomförande och resultatens tolkningsram	6
Målgrupper	6
Genomförande.....	6
Urval, svarsfrekvens och representativitet	7
Om redovisningen	8
Sammanfattade resultat från LUPP 2023 i Tjörns kommun	10
LUPP 2023 visar till exempel att.....	10
Fritid	11
Skolan	12
Samhälle och demokrati	14
Trygghet.....	15
Hälsa och livstillfredsställelse.....	17
Arbete.....	20
Framtid	20
Slutord	22
Bilaga.....	23
Resultatdiagram.....	27

LUPP-undersökningen i Tjörns kommun

Tjörns kommun har sedan 2010 satsat på barn och unga genom att årligen avsätta ekonomiska medel till ett förvaltningsövergripande arbete. Målet är att skapa ett helhetsperspektiv och en gemensam riktning för satsningar och aktiviteter som rör barn och unga 0–20 år.

I Tjörns kommuns inriktningsmål *Vi rustar Tjörns barn och unga för framtiden* står det skrivet att barn och unga ska ges jämlika villkor och förutsättningar att må bra. De ska ha en tro och tillit till framtiden, vårt samhälle och sig själva och sina förmågor. De ska känna att de kan vara sig själva och att de får det stöd och de möjligheter de behöver för att känna sig trygga, sedda, hörda och delaktiga. Barn och unga ska ha möjlighet till en meningsfull fritid och goda kompisrelationer. För att lyckas med detta krävs samarbete över verksamhetsgränser, internt och externt.

Genom LUPP-undersökningen får ungdomar möjlighet att tycka till inom många områden. Deras svar bidrar till ett viktigt kunskapsunderlag för kommunens beslutsfattare och andra som vill veta hur ungdomarna i kommunen upplever sin situation, vilka förändringar de vill se och vilka behov de själva uttrycker. Tjörns genomförande av LUPP bidrar på så vis till att minska avståndet mellan kommunens politiker och ungdomar. Alla nämnder och bolagsstyrelser kommer att få ta del av resultatet från LUPP 2023 och använda det som ett underlag i sitt arbete. Utifrån LUPP-resultaten är det också möjligt för ungdomar att via kommunens *Ungdomsdialog* arbeta vidare med resultatet – en modell för ökad delaktighet genom stormöten, projektgrupper, och via appen *Ung på Tjörn*.

Tjörn har genomfört LUPP fyra gånger tidigare: 2020, 2017 och 2013 och 2011. Resultaten har använts inom kommunen som ett verktyg och planeringsunderlag för såväl grund och gymnasieskolan som för kommunens service-, teknik-, kultur-, fritid- och folkhälsoarbete.

LUPP-enkäten är ett nationellt verktyg som tillhandahålls av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF).¹ Själva enkätinsamlingen svarar kommunen för.

I genomförandet av LUPP 2023 samverkar Tjörns kommun med nio andra kommuner i Göteborgsregionen², med stöd från GR, FoU i Väst som ansvarar för föreliggande resultatrapport.

LUPP-enkäten innehåller många frågor. Fokus i denna redovisning ligger på de enkätfrågor som, inom olika områden, kan fungera som indikatorer på social hållbarhet.³

¹ LUPP står för *Lokal uppföljning av ungdomspolitiken*. Läs mer här: <https://www.mucf.se/lupp>

² Ale, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Partille, Stenungsund och Öckerö.

³ Samma fokus har gällt de tidigare LUPP-rapporter som GR, FoU i Väst har tagit fram på uppdrag av samverkande kommuner i Göteborgsregionen.

Resultaten presenteras tematiskt utifrån de avsnitt som LUPP-enkäten innehåller (men i lite annan ordning): fritid; skola; samhälle och demokrati; trygghet; hälsa; arbete och framtid.

Rapportupplägget speglar övriga lokala LUPP-rapporter från GR, FoU i Väst. Resultaten redovisas och beskrivs i sammanfattad form, för att underlätta jämförelser mellan svarsgrupper och mellan kommuner.

De lokala rapporterna kommer att följas av en fördjupande analysrapport baserad på det sammantagna enkätunderlaget från de tio kommuner i Göteborgsregionen som genomfört LUPP 2023, som en del av kommunernas uppdrag till GR, FoU i Väst. Rapporten kommer ha fokus på psykisk hälsa. Därutöver publiceras under våren/försommaren 2024 en diagramrapport där samtliga kommuners resultat redovisas för direkt jämförbarhet inklusive en bakgrunds- och metodbeskrivning av kommunernas genomförande (se www.goteborgsregionen.se/lupp).

Om målgrupper, genomförande och resultatens tolkningsram

Målgrupper

Genomförandet av Lupp 2023 i Tjörns kommun har omfattat två målgrupper av ungdomar:

1. Elever i årskurs 8 på de två högstadieskolorna i kommunen, inklusive fåtalet elever som bor i någon annan kommun än Tjörn. Förekommande elever i anpassad grundskola har inte omfattats av genomförandet med ordinarie LUPP utan har genomfört ”Anpassad LUPP”.⁴
2. Kommunens invånare på gymnasiets år 2 (inklusive introduktionsprogram), oavsett i vilken kommun som gymnasieskolan ligger. Det fåtal ungdomar i Tjörns kommun som inte går i gymnasiet omfattades inte⁵.

Genomförande

Svarsperiod för LUPP 2023 var under oktober–november. Tjörns två högstadieskolor – Bleketskolan och Häggvallsskolan – genomförde enkäten i de åtta aktuella klasserna koncentrerat till tre dagar, 24–26 oktober, med en mindre uppsamling den 21 november för frånvarande elever (3 enkätsvar). I gymnasiets år 2 inkom svaren under perioden 9 oktober–26 november.

Åk8-eleverna har besvarat enkäten i klassrumsmiljö, via en digital länk. I gymnasiet gäller det endast de ungdomar som går på någon av de gymnasier som omfattats av LUPP-samarbetet i GR.⁶ Här berörs Tjörns ungdomar i första hand av Stenungsunds genomförande på Nösnäsgymnasiet (135 elever enligt registeruppgifter) och i viss mån även Kungälvs genomförande på Mimers Hus gymnasium (11 elever).

I övrigt har gymnasieungdomarna som besvarat enkäten gjort det via en länk som de erhållit via mejl. Flertalet av de gymnasieungdomar som går på en skola i Göteborg har kunnat kontaktas via mejl, tack vare att de flesta Göteborgs-gymnasierna har hjälpt till med att vidareförmedla ett mejl från Tjörns kommun med inbjudan och länk till enkäten.⁷ Ett stort tack till dessa skolor! Totalt kunde Tjörns kommun därmed mejlvägen nå flertalet av sina drygt 30 ungdomar som går andra året på ett gymnasium i Göteborg. Öckerö Seglande gymnasieskola och Partille gymnasium har hjälpt till på liknande sett, vilket dock bara bör en (1) av Tjörns

⁴ MUCF har tagit fram en översiktlig statistikrapport för målgruppen baserat på resultat från samtliga 20 kommuner i landet som genomfört Anpassad LUPP 2023. Se vidare www.mucf.se/lupp.

⁵ Berör 6 ungdomar.

⁶ De skolor som deltagit i genomförandet är Yrkesgymnasiet i Ale; Hulebäcksgymnasiet och Fridagymnasiet i Härryda; Aranäsgymnasiet, Elof Lindälvs gymnasium samt Ljud- och Bildskolan i Kungsbacka; Mimers Hus gymnasium i Kungälv; Lerums gymnasium; Nösnäsgymnasiet i Stenungsund.

⁷ Göteborgsregionen har bistått med att förmedla Stenungsunds mejlinbjudan till respektive skola. Det var bara sex fristående skolor som inte kunde eller ville förmedla mejlet: Drottning Blanka Gårda, LBS kreativa gymnasiet, Praktiska Gymnasiet, Göteborgs Högre samskola, L M Engström gymnasium och Yrkesgymnasiet. Det senare berörde 5 av Tjörns totalt 33 år2-elever på gymnasieskola i Göteborg. Därtill påverkas Tjörn av att Sveriges Ridgymnasium i Kungsbacka inte deltog i genomförandet av LUPP 2023, vilket berörde ytterligare 3 elever.

ungdomar. Dessvärre är varken mejl eller ett hemskickat brev lika effektivt som ett organiserat klassrumsgenomförande (se vidare nedan).

Tjörns ungdomar som går på gymnasiet i någon annan kommun kom i praktiken inte att omfattas genomförandet. Det gäller också fåtalet förekommande elever på Sveriges Ridgymnasium i Kungsbacka som inte deltog i genomförandet av LUPP 2023. Dessa har räknats bort i det nettourval som ligger till grund för bortfallsanalysen för gymnasiegruppen.

Urval, svarsfrekvens och representativitet

Undersökningens urval omfattar drygt 170 ungdomar i båda åldersgrupperna: 172 ungdomar i åk8 och 175 ungdomar i gymnasiets år 2⁸.

Antalet ungdomar som besvarat enkäten varierar mer, med en väsentligt högre svarsfrekvens i åk8 än i gy2: 82 jämfört med 62 procent.

I åk8 var svarsfrekvensen lite högre på Bleketskolan än Häggvallskolan, vilket innebär att elever på Bleketskolan är något överrepresenterade i svaren, men skillnaden mellan urvalet och svarsunderlaget är inte mer än 1 procentenhet.

I gy2 var svarsfrekvensen högst i den mindre grupp av elever som går på Mimers Hus i Kungälv (82 procent). Den var relativt hög även i gruppen på Nösnergymnasiet i Stenungssund (72 procent). Väsentligt sämre resultat gäller ungdomarna på ett gymnasium i Göteborg, där ingen besvarade enkäten av de ungdomar som kunde kontaktas mejlvägen via berörda skolor (se föregående avsnitt). Göteborgseleverna är alltså inte alls representerade i svarsunderlaget, medan de utgör 16 procent i urvalet av Tjörnungdomar. Det är i första hand Nösneleverna som är överrepresenterade: de utgör 90 procent av svaren mot 77 procent av urvalet (13 procentenheters skillnad).

Bortfallsanalysen visar också att elever på yrkesprogram är överrepresenterade i gymnasiegruppens svarsunderlag, där de utgör 39 procent att jämföra med 24 procent av urvalet (15 procentenheters skillnad). Detta gäller i första hand på bekostnad av elever på högskoleförberedande program (-9 procentenheter).

Könsfördelningen i svarsunderlaget för åk8 speglar urvalet nästan helt, med bara en svag överrepresentation av tjejer (1 procentenhet). I gy2 är skevheten lite större; här besvarade 68 procent av killarna enkäten mot 55 procent av tjejerna med konsekvensen att killarna är överrepresenterade i svarsunderlaget med 5 procentenheter.⁹

Enkäten innehöll en fråga om i vilken kommun man bor. För de ungdomar som svarade att de bor i Tjörns kommun följde en fråga om vilket kommunområde. För Tjörnungdomarnas del gavs sju svarsalternativ samt ”Annat område i Tjörns kommun” (se nästa avsnitt). I åk8 varierade svarsfrekvensen per område mellan 62 och 86 procent (svarsfrekvensen för det enskilda kommunområdet kan vara högre eftersom 5 respondenter svarade ”Annat område” medan urvalsuppgifterna saknade denna kategori). Den geografiska fördelningen i svarsgruppen speglar urvalet tämligen väl: som mest skiljer det 3 procentenheter, vilket gäller en under-

⁸ I nettourvalet för gy2 har räknats bort ett 20-tal ungdomar som inte har inte kunnat nås, se föregående avsnitt.

⁹ Detta är lite svår fångat eftersom enkätens tre svarsalternativ inte helt kan jämföras med urvalsuppgifternas binära indelning efter ”juridiskt kön”.

representation av åk8-ungdomar som bor i Hjärteby/Höviksnäs/Hakenäset (utgör 24 procent av urvalet mot 21 procent av svaren). På motsatt vis är åk8-ungdomar som bor i Skärhamn och som bor utanför Tjörn något överrepresenterade (2 procentenheters övertikt vardera).

Även gy2-svaren speglar boendegeografin i urvalet tämligen väl. Den största avvikelserna gäller en överrepresentation med 4 procentenheter av ungdomar som bor Rönnäng/Bleket/Klädesholmen/Åstol/Dyrön (de utgör 19 procent av svaren mot 15 procent av urvalet). Ungefär det motsatta gäller Skärhamn som är underrepresenterade med 3 procentenheter (utgör 15 procent av svaren mot 18 procent i urvalet).

Sammanfattningsvis har svarsunderlaget för åk8 en hög svarsfrekvens och är på det stora hela representativt för målgruppen i de avseenden som kan kontrolleras. Svarsunderlaget för gymnasiegruppen är dock en sämre spegel av samtliga Tjörn-ungdomar, vilket i första hand handlar om ungdomarna som går på en gymnasieskola i Göteborg inte alls är representerade bland svaren, och att elever på yrkesprogram är överrepresenterade. Resultaten för gymnasiegruppen ska därför tolkas försiktigt, och med detta förhållande i åtanke.

Detaljerad information om urval, svarsfrekvens och representativitet återfinns i bilagans tabeller 1–4.

Eftersom bortfall i skolundersökningar generellt tenderar att vara kopplat till skolfrånvaro riskerar resultaten i övrigt att i någon mån underskatta olika tecken på ohälsa och tvärtom överskatta engagemang i såväl skolfrågor som vidare samhällsfrågor.

Om redovisningen

Rapportupplägget speglar övriga lokala LUPP-rapporter från GR, FoU i Väst. Resultaten redovisas och beskrivs i sammanfattad form, för att underlätta jämförelser mellan svarsgrupper och mellan kommuner.

Resultaten i rapporten redovisas genomgående uppdelade på tjejer och killar¹⁰. Tjörns resultat jämförs samtidigt med ett ”GR-snitt” baserat på resultaten från samtliga tio kommuner i Göteborgsregionen som genomfört Lupp i åk8¹¹. Genomsnittet avser resultatet i en genomsnittlig ”GR-kommun” oavsett hur många ungdomar som bor i kommunen, det vill säga kan sägas vara en referenspunkt utifrån ett verksamhetsperspektiv.¹²

Nästan samtliga redovisade frågor och resultat från LUPP 2023 kan jämföras med Tjörns tidigare LUPP-resultat. Det varierar hur långt tillbaka jämförbarhet finns, men i några fall ingår fem år i rapportens tidserier: 2011, 2013, 2017, 2020 och 2023.

Därutöver redovisas resultaten 2023 nedbrutna på fem större kommunområden:

- Hjärteby/Höviksnäs/Hakenäset
- Källekärr

¹⁰ De 2 ungdomar i åk8 och 2 i gy2 som har svarat ”annan könstillhörighet” ingår i redovisningen av samtliga.

¹¹ Ale, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö.

¹² Alternativet är att redovisa resultatet för en *genomsnittlig ungdom* i kommunerna sammantaget, där resultatet i större kommuner, med fler invånare, får större genomslag än resultatet i mindre kommuner. Genomsnittet som redovisades i LUPP-rapporterna 2017 och 2013 är av detta slag. Att det är olika kommuner som har ingått olika år är också en orsak till att ”GR-snittet” inte kan jämföras över tid.

- Myggenäs, Askerön
- Rönnäng, Bleket, Klädesholmen, Åstol, Dyrön
- Skärhamn.

Som svarsalternativ i enkäten ingick även området ”Klövedal, Kyrkesund, Fagerfjäll” (samt ”Annat område i Tjörns kommun”), men gruppen särredovisas inte i rapporten på grund av få svar.

Antalet enkätsvar per redovisat kommunområde 2023 varierar mellan 12 och 37 svar i åk8 och mellan 13 och 24 svar i gy2. I båda åldersgrupperna gäller den minsta svarsgruppen Myggenäs, Askerön (se bilagans tabell 1). Dessa resultat ska tolkas mycket försiktigt, vilket även gäller gy2-resultaten överlag på grund av den lägre svarsfrekvensen och de små svarsgrupperna, särskilt beträffande Skärhamn (mönstrad stapel). Av detta skäl skrivs inte sifferresultaten ut för områdena i gymnasiegruppen och inte heller för Myggenäs, Askerön i åk8. Rapportens beskrivningar av skillnader utifrån boendegeografi kommer i första hand att fokusera på förhållanden som gäller för båda åldersgrupperna.

Sammanfattade resultat från LUPP 2023 i Tjörns kommun

LUPP 2023 visar till exempel att...

- Ungefär var femte ungdom i årskurs 8 och drygt var tredje på gymnasiet är tycker att det finns för lite att göra på fritiden (i gy2 ännu fler där de bor).
- I åk8 är sex av tio ungdomar medlemmar i en förening – i gy2 knappt hälften. I båda åldersgrupper är andelen tydligt mindre än för tio år sedan.
- Jämfört med 2020 är färre i åk8 positiva till undervisningen i skolan. Till skillnad mot tidigare tycker lite fler att möjligheten till stöd vid behov är bra.
- Det finns ett utbrett intresse för att vara med och bestämma i olika skolfrågor. Men det är färre som upplever att de får göra det.
- Jämfört med 2020 är det färre som trivs med stämningen i skolan och som är trygga där. 2023 uttrycker bara var femte tjej att hon alltid är trygg i skolan (men drygt hälften av killarna), en för åk8-ungdomar obligatorisk miljö.
- Ungefär var tredje ungdom vill påverka i frågor som rör kommunen – i båda åldersgrupper en betydligt mindre andel än i tidigare.
- Ungefär varannan åk8-ungdom uttrycker förtroende för politiker. I gy2 gäller bara drygt var tredje.
- Drygt var fjärde ungdom i åk8 och var femte i gy2 uppger att de blivit utsatta för brott eller hot det senaste halvåret. En stor andel av hoten sker online.
- Nära tre av tio åk8-ungdomar har utsatts för mobbning/utfrysning det senaste halvåret, fler än 2020, tydligast för killar. (Andelen var dock högre 2017.)
- Den självskattade hälsan hos tjejer i åk8 har minskat successivt sedan första mätningen 2011. Hos killarna har den länge legat kvar på samma högre nivå men 2023 syns en nedgång även hos dem – likväl förblir tjejers hälsa sämre. Stress tycks vara en särskilt bidragande orsak.
- Rökning av traditionella cigaretter är ovanligt 2023 – i åk8 är e-cigaretter lite vanligare. I gy2 är det lite fler som snusar än tidigare.
- Nästan var tionde åk8-ungdom uppger att hen använt narkotika – fler än tidigare år och fler än GR-snittet.
- Drygt 90 procent av ungdomarna är nöjda med livet, men i båda åldersgrupper en större andel killar än tjejer.
- Nära 90 procent av ungdomarna i gy2 sommarjobbade senaste sommaren, i åk8 gällde det en dryg tredjedel. I åk8 är andelen klart större än genomsnittet för de tio kommuner i Göteborgsregionen som gjort LUPP 2023.
- Ungefär tre av fyra ungdomar i åk8 räknar med att de kommer att läsa vidare efter grundskolan (direkt eller senare), färre än 2017, särskilt bland killarna.

Mer detaljerade resultat återfinns i rapportens diagramdel. Resultaten från samtliga temaområden sammanfattas mer utförligt i följande avsnitt.

Fritid

Mer än var tredje ungdom i gymnasiets år 2 och nästan var fjärde ungdom i årskurs 8 tycker att det finns för lite att göra på fritiden (37 respektive 24 procent). I båda åldersgrupper gäller detta tjejer i högre grad än killar, en könsskillnad som återfinns även i GR-snittet för åk8, där resultaten även i övrigt speglar Tjörns. Könsskillnaden i åk8 var tydlig även 2020 och 2013 (men gällde inte 2017). I gy2 har könsmönstret varierat över tid. På totalen syns ingen tydlig trend när det gäller uppfattningen om fritidsutbudet och variationen är förhållandevis liten mellan åren (i åk8: 21–28 procent; i gy2: 37–42 procent).

I gymnasiegruppen är det något fler som saknar fritidsaktiviteter i det egna boendområdet än som är kritiska till fritidsutbudet generellt: 43 procent (att jämföra med 37 procent kritiska till fritidsutbudet generellt). Detta förhållande gäller för både tjejer och killar. I åk8 bara anas denna tendens. I åk8 gör det lokala perspektivet på fritidsutbudet att killarna framstår som lite mer kritiska än tjejerna. Killarna följer också gymnasiemönstret att de är mer kritiska till det lokala utbudet än vad de är till utbudet generellt. Hos tjejerna i åk8 gäller däremot det omvända.

I båda åldersgrupper framstår ungdomarna som bor i Skärhamn som lite mer kritiska till fritidsutbudet jämfört med övriga kommunområden, och i åk8 saknar de också i större utsträckning fritidsaktiviteter där de bor jämfört med kommungenomsnittet.

I åk8 är 60 procent av ungdomarna medlemmar i en förening, och i gy2 gäller det knappt hälften. I åk8 gäller det killarna i lite större utsträckning än tjejerna, 64 mot 56 procent, medan den könsskillnad som antyds i gy2 går i motsatt riktning. Tjejernas andel i åk8 är också mindre jämfört med mätningen 2020 (67 procent), medan killarnas resultat är ungefär detsamma. Tjejernas minskning bidrar även till en mindre även på totalen jämfört med 2020 (60 mot 66 procent). I gy2 är andelen föreningsmedlemmar ungefär densamma som 2017 (senast jämförbara året) – medan den var väsentligt större 2013 (men skillnaden ska tolkas försiktigt på grund av att enkätfrågan var annorlunda utformad då). 2023 års resultat innebär på totalen ungefär samma andel som GR-snittet, men tjejernas andel är mindre. De kommunskillnader som finns är osäkra till följd av få svars personer.

På frågan hur nöjd eller missnöjd man är med fritiden svarar drygt nio av tio ungdomar i båda åldersgrupper att de är ganska eller mycket nöjda (91 procent i åk8, 94 procent i gy2) – killar i något högre grad än tjejer. Tjörns åk8-resultat är nästan en exakt spegling av GR-snittet. I åk8 har andelen varierat tämligen lite de tre åren som kan jämföras. I gy2 är andelen betydligt större jämfört med 2017, det enda jämförbara året (94 mot 80 procent). Det framkommer inga större skillnader utifrån kommunområde som gäller i båda åldersgrupperna.

Ungefär lika många svarar att de är ganska eller mycket nöjda när det gäller kompisar, 95 procent i båda åldersgrupper. Även i detta avseende är andelen nöjda killar lite större än andelen nöjda tjejer. Och även här speglar Tjörns åk8-resultat GR-snittet. I åk8 har andelen varierat relativt lite de tre mätåren (91–97 procent), utan någon trend. I gy2 är andelen även i detta fall större än 2017, men skillnaden är mindre än vad gällde nöjdhet med fritiden (95 mot 88 procent). Variationen utifrån kommunområde är tämligen begränsad.

För en del sätter ekonomin gränser för aktiviteterna: 13 procent av ungdomarna båda åldersgrupperna beskriver upprepade erfarenheter av att inte kunna göra eller köpa något ”som många andra i din ålder gör eller köper för att din familj inte haft råd”. I båda åldersgrupper är andelen tjejer som beskriver dessa erfarenheter påtagligt större än andelen killar – ett könsmonster som bara anas i GR-snittet för åk8 (där andelen tjejer är mindre än Tjörns). I åk8 är andelen dubbelt så stor som 2020 (och något större än 2017). Ökningen är särskilt markant hos tjejerna. I gy2 är andelen 2023 mindre än det jämförbara året 2017, en stor skillnad hos killarna (9 mot 30 procent).

Som helhet är det något fler ungdomar som oroar sig för sina föräldrars ekonomi, 15–16 procent i båda åldersgrupperna. Könsmonstret liknar det ovan, med en större andel tjejer än killar som oroar sig för sina föräldrars ekonomi. I åk8 är könsskillnaden lite större än i GR-snittet, men både tjejernas och killarnas andel är större än GR-snittet. I åk8 är andelen mer än dubbelt så stor som 2020 (och lite större än 2017). Ökningen är särskilt markant hos killarna. I gy2 är andelen 2023 något mindre än 2017 (det jämförbara året).

I båda dessa fall avviker i gymnasiegruppen Kållekärrs ungdomar med en större andel som beskriver negativa erfarenheter kopplat till ekonomi jämfört med dem i övriga kommunområden. Det gäller dock inte alls i åk8.

Skolan

Flertalet ungdomar tycker att undervisningen i skolan är ganska eller mycket bra, 72 procent i åk8 och 88 procent av i gy2. I gy2 är andelen nöjda killar större än andelen tjejer (94 mot 84 procent). I åk8 är andelen nöjda med skolundervisningen mindre än 2020 (och lite mindre även jämfört med 2017). Tjörns åk8-resultat ligger strax under GR-snittet.

I åk8 är det något fler som är nöjda med möjligheten att få hjälp eller stöd vid behov: 77 procent (med tendens till nöjdare tjejer än killar). I tidigare LUPP-mätningar har det generella mönstret varit att uppfattningen om möjligheten till hjälp och stöd brukar vara lite mindre positiv än uppfattningen om undervisningen, men det gäller alltså inte Tjörns åk8 2023. Här är också tjejernas uppfattning om möjligheten till stöd lite mer positiv än GR-snittet (79 mot 70 procent). I gy2 är andelen totalt 86 procent, utan könsskillnad. Resultaten över tid pekar på en positiv utveckling i båda åldersgrupper.

Åk8-ungdomarna som bor i Kållekärr och i Hjärteby/Höviksnäs/Hakenäset tycks vara lite mer positiva till skolans pedagogiska kvalitet jämfört med övriga kommunområden.

60 procent av ungdomarna i åk8 uppger att de trivs med stämningen i skolan, medan betydligt fler gör det i gy2: 84 procent. I båda fallen är trivseln mer utbredd bland killar än tjejer, och så har det sett ut även tidigare år. I åk8 är dock trivselnivån märkbart lägre än tidigare år, särskilt jämfört med 2020. 2023-resultatet är likt GR-snittet för åk8. När det kommer till ungdomarna i gy2 tycks de trivas lite bättre i skolan 2023 jämfört med motsvarande årskull 2017.

Det finns en stor könsskillnad även när det kommer till tryggheten i skolan, ännu större än vad gäller trivseln. I åk8 är andelen som uppger att de alltid är trygga i skolan inte ens hälften hos tjejer jämfört med killar: 21 mot 55 procent. I gy2 är

könsskillnaden lite mindre men fortfarande ansevärd: 49 mot 75 procent. Totalt sett är det bara lite fler än var tredje åk8-ungdom som beskriver sig som alltid trygg i skolan. Särskilt hos tjejer är det en betydande minskning mot tidigare år. Tjejernas andel 2023 ligger också något under GR-snittet – medan killarnas andel tvärtom ligger över. När det kommer till gymnasiegruppen är andelen som uppger att de alltid är trygga i skolan på totalen ungefär densamma som 2017 (det enda jämförbara året), men för tjejer är den lite större. I åk8 ger ungdomarna som bor i Skärhamn sämst bild av skolans sociala miljö.

Ungdomarna i gymnasiegruppen ger överlag en lite mer positiv beskrivning än högstadiegruppen av samtliga dessa fyra aspekter på situationen i skolan. Så har det varit även tidigare år och kan ses som naturligt sett till att gymnasieungdomarna i högre grad valt sin utbildning och skola. Eftersom bortfallet är större i gymnasiet finns det samtidigt en risk att skillnaden kan vara överdriven i resultaten på grund av att skolelever som är närvarande och beredda att besvara en enkät kan förväntas vara mer nöjda och trivas bättre än de som inte besvarar enkäten.

Det finns ett utbrett intresse för att vara med och bestämma i olika skolfrågor. När det handlar om schemat, läxorna, maten och hur man arbetar uppger grovt räknat tre av fyra elever i båda åldersgrupper att de vill vara med och bestämma ”ganska mycket” eller ”våldigt mycket”. I åk8 gäller detsamma beträffande proven, men i gy2 handlar det om ungefär två av tre, mer på nivå av intresset (i båda åldersgrupper) för vad man får lära sig. Minst är intresset rörande skolans regler och skolmiljön – med ett lite mer utbrett intresse för skolmiljön inne än ute. Men även detta är sådant som ungefär hälften av eleverna i åk8 är intresserade av att få bestämma om, liksom nästan hälften i gy2.

Det är dock väsentligt färre som upplever att de får vara med och bestämma om de här skolfrågorna. Denna typ av ”inflytandegap” är allra störst ifråga om maten, i åk8 jämte schemat. Minst gap, relativt sett, rör arbetsformer och vad man ska lära sig, där relativt många uppger att de får vara med och bestämma (särskilt i gy2 där det gäller nästan hälften). Ett relativt litet gap gäller i båda åldersgrupper även skolmiljön, men här beror det även på det mindre intresset för frågan.

Den här typen av inflytandegap är inget nytt utan återfinns i alla årens LUPP-resultat och framträder på liknande sätt i GR-snittet. Med avgränsning till två av enkätfrågans delfrågor – hur man arbetar och skolmiljön inomhus – har upplevelsen av att få vara med och bestämma kring arbetsformer i åk8 ökat sedan 2017, samtidigt som intresset är lite mindre 2023 än 2020 vilket innebär ett mindre gap än tidigare. I gy2 är gapet beträffande arbetsformer tvärtom större 2023 än tidigare, främst till följd av att färre upplever att de får vara med och bestämma om detta. I gy2 har gapet däremot minskat ifråga om skolmiljön inomhus, men då till följd av ett minskat intresse för frågan. I åk8 är såväl intresset för skolmiljön inne som upplevelsen av att få vara med och bestämma om den mindre än 2020, och gapet har vuxit något. Det kan också konstateras att ”inflytandegapet” i båda dessa två frågor är större hos tjejerna än killarna – ett resultat som återfinns även i GR-snittet för åk8.

Samhälle och demokrati

Ungefär var tredje ungdom uppger att hen vill vara med och påverka i frågor som rör kommunen: 33 procent i åk8 och 35 procent i gy2. I båda åldersgrupper handlar det om en märkbart mindre andel än tidigare. Trenden tycks ha inletts efter 2013 då drygt hälften i båda åldersgrupper uppgav att de var intresserade av att påverka, men minskningen är extra stor mellan 2020 och 2023. Jämfört med 2020 har i båda åldersgrupper andelen minskat hos både tjejer och killar. I åk8 är minskningen dock särskilt markant hos tjejer, vilket innebär att den tidigare könskillnaden med mer intresserade tjejer har vänts om till en antydning om något mer intresserade killar. I gy2 består tidigare års mönster med mer intresserade tjejer. Förändringen jämfört med tidigare års LUPP-mätningar är stor även i övriga GR-kommuner som gjort LUPP 2023.¹³ Inom Tjörns kommun utmärker sig dock ungdomarna som bor i Källekärr där ungefär varannan uppger ett intresse för att påverka hösten 2023.

En del ungdomar har på olika sätt gett uttryck för sina åsikter i samhällsfrågor eller politik under det senaste året, offentligt eller i dialog med vänner eller familj¹⁴. Det gäller drygt hälften av ungdomarna i åk8 och nästan tre av fyra i gy2. Ytterligare ungdomar (7 procent i åk8, 5 procent i gy2) uppger att de kan *tänka sig* att göra det. I gymnasiegruppen framstår tjejerna som något mer samhällsengagerade än killarna, medan tendensen i åk8 är den omvända. Även i detta avseende beskriver ungdomarna som bor i Källekärr ett lite större samhällsengagemang jämfört med kommungenomsnittet, men tydligast i åk8. Tvärtom tycks engagemanget i båda åldersgrupper vara lite mindre vanligt i Skärhamn.

Bara 17 procent av ungdomarna tror sig ha ganska eller mycket stora möjligheter att själv föra fram åsikter till beslutsfattare – i åk8 likväl som i gy2. Resultatet som helhet är likt det från förra mätningen. Utifrån kön syns dock i gymnasiegruppen en påtagligt mindre andel tjejer jämfört med både 2017 och 2013 (data saknas för 2020), samtidigt som killarnas andel ökat något. Förändringen innebär en stor könsskillnad i gymnasiegruppen 2023, där 26 procent av killarna ger ett optimistiskt svar på frågan mot bara 6 procent av tjejerna. Ett liknande könsmonster fast mycket svagare syns även i åk8: 20 mot 15 procent. I gy2 är det igen de boende i Källekärr som sticker ut, här med en lite större tilltro till möjligheten till att föra fram sina åsikter till beslutsfattare (men i åk8 motsvarar Källekärrens andel kommungenomsnittet).

I sammanhanget kan noteras att drygt varannan ungdom i åk8 och drygt var tredje i gy2 uttrycker ett ganska eller mycket stort förtroende för politiker. I åk8 är resultatet ungefär detsamma som 2020 (52 mot 54 procent), i gy2 är det en lite större andel än 2017 (37 mot 31 procent, data saknas för 2020). 2023 tycks politikerförtroendet vara lite mer utbrett bland tjejer än killar, tydligast i gymnasiegruppen. I GR-snittet för åk8 gäller det omvända, att förtroendet bland killar är lite mer utbrett än bland tjejer. Tjörns tjejer avviker mot GR-snittet med lite mer utbrett förtroende

¹³ Det kan tilläggas att även intresset för politik och för samhällsfrågor generellt är mindre i LUPP 2023 jämfört med LUPP 2020 sett sammantaget till de GR-kommuner som ingått dessa år.

¹⁴ De sju delfrågorna lyder: Tagit kontakt med någon politiker, tjänsteperson eller beslutsfattare i kommunen; Skrivit ett förslag (medborgarförslag) till kommunens politiker; Deltagit i demonstration; Diskuterat samhällsfrågor/ politik på forum eller bloggar på internet; Gillat/delat inlägg om samhällsfrågor/politik på internet; Diskuterat samhällsfrågor/politik med vänner eller familj; Engagerat dig politiskt/i en samhällsfråga genom en förening* [följt av förklaring i not]. En liknande fråga har ingått i tidigare LUPP-enkät, med färre delfrågor, vilket gör att den inte är jämförbar i sin helhet.

för politiker (54 mot GR-snittets 41 procent), medan killarnas andel är ungefär densamma.

I jämförelse uttrycker omkring två av tre ungdomar i åk8 att de har ett ganska eller mycket stort förtroende för vuxna i allmänhet – och nästan åtta av tio ungdomar i gy2. Även i detta fall handlar det om en ökning i gymnasiegruppen (79 mot 69 procent år 2017), medan andelen har minskat i åk8, särskilt jämfört med 2020 (från 79 till 67 procent). När det gäller det generella vuxenförtroendet är det i båda åldersgrupper mer utbrett bland killar än tjejer, men tydligast i gy2. Åk8-resultatet speglar i det här fallet GR-snittet tämligen väl; killarnas andel är något mindre på Tjörn (71 mot 75 procent).

Variationer i förtroende mellan olika kommunområden har inget tydligt mönster som gäller båda åldersgrupper.

LUPP-enkäten innehåller en fråga om ungdomarnas kunskaper om sina rättigheter enligt barnkonventionen samt om deras uppfattning om de flesta vuxnas kunskaper inom samma område.¹⁵ Grovt räknat 7 av 10 ungdomar uppger att de åtminstone delvis känner till sina rättigheter (en del av dessa vet även vad rättigheterna kan innebära för dem i praktiken) – lite fler i gy2 och lite färre i åk8 (73 respektive 67 procent). I båda åldersgrupper är Tjörns andel tjejer som uppger att de, åtminstone delvis, vet vilka rättigheter de har lite större än motsvarande andel killar.

Ungdomarna i åk8 har lite större tilltro till vuxnas kunskaper om barnets rättigheter än till den egna kunskapen: 77 mot 67 procent. I gy2 är förhållandet det omvända: 66 mot 73 procent. I gy2 finns dock en könsskillnad: medan tjejers tilltro generellt är större till den egna kunskapen än till de vuxnas, är killars tilltro generellt större till de vuxnas kunskaper än till den egna kunskapen.

Resultatet pekar på en mer spridd kunskap om rättigheterna enligt barnkonvention hos Tjörns åk8-ungdomar jämfört med GR-snittet – och även på att de har en större tilltro till de vuxnas kunskap. Beträffande den egna kunskapen är det tydligast tjejerna i Tjörns kommun som skiljer ut sig, beträffande tilltron till de vuxnas kunskap är det tydligast killarna. Inom Tjörn finns inga entydiga skillnader utifrån var i kommunen man bor när det kommer till den egna kunskapen om rättigheterna. När det gäller tilltron till de vuxnas kunskaper är andelen i båda åldersgrupper minst i Myggenäs/Askerön men resultatet måste tolkas försiktigt utifrån det begränsade antalet svar från området.

Trygghet

Drygt var fjärde ungdom i åk8 och drygt var femte i gy2 uppger att de under det senaste halvåret blivit utsatta för brott – stöld, misshandel och/eller sexuellt våld/utnyttjande – eller hot om brott. Könsskillnaden i åk8 är relativt liten, men bekräftas av GR-snittet med en något större andel drabbade killar än tjejer. Resultatet för gy2 går i omvänd riktning med lite större andel drabbade tjejer än killar. På totalen är andelen drabbade ungdomar ungefär lika stor som 2017 och 2020 (data enbart för åk8). Jämförelsen längre tillbaka i tid försvåras av förändrad frågekonstruktion, men resultaten är jämförbara i sak och pekar på att andelen

¹⁵ Frågorna och svarsalternativen är något reviderade jämfört med en liknande fråga i LUPP 2020, som infördes med inspiration från den fråga som Kungsbacka kommun inkluderade som ”extrafråga” i LUPP 2017.

ungdomar som utsatts för den här typen av brott eller hot sedan 2017 är större än i början av 2010-talet. Hösten 2023 är skillnaderna per kommunområde relativt stora, men resultaten är osäkra och visar inte tydligt på samma mönster i de två åldersgrupperna.

Det flest ungdomar har utsatts för (under halvårsperioden) är stöld och hot. I åk8 uppger 17 procent att de har blivit bestulna under det senaste halvåret, i gy2 är motsvarande andel 10 procent. När det kommer till hot uppger 15 procent i åk8 och 6 procent i gy2 att de har blivit hotade online – och 9 respektive 5 procent uppger att de har blivit hotade ”IRL”. Läggs dessa erfarenheter samman har 18 procent i åk8 och 8 procent i gy2 upplevt hot antingen online eller IRL (dessa erfarenheter överlappar i viss mån).

På nästa nivå uppger 5 procent i åk8 och 2 procent i gy2 att de under det senaste halvåret har utsatts för misshandel. I åk8 vittnar vidare 4 procent om att de har utsatts för sexuellt våld/utnyttjande online, vilket även gäller 1 procent i gy2. Därtill uppger 3 respektive 2 procent att de har blivit detta IRL. Dessa två arenor sammantagna pekar resultaten på att 5 procent av ungdomarna i åk8 och 2 procent i gy2 har blivit utsatta för sexuellt våld/utnyttjande.

Medan tjejerna i högre grad än killarna uppger att de har utsatts för sexuellt våld/utnyttjande är det i åk8 en större andel killar som vittnar om att ha utsatts för hot, stöld och misshandel. I gy2 är det däremot ungefär lika stor andel tjejer och killar som blivit bestulna och när det kommer till hot IRL är tjejernas andel lite större än killarnas.

Utifrån en ny delfråga i LUPP 2023 uppger också nästan var femte ungdom i åk8 att hen sett någon annan bli utsatt för misshandel eller våld under det senaste halvåret. Könsskillnaden stor: 28 procent av killarna mot 11 procent av tjejerna. I gy2 handlar det om 4 procent totalt, 8 procent av killarna, men inga tjejer som uppger detta.

Det är vidare 5–6 procent i båda åldersgrupperna som uppger att de under samma tidsrymd har varit med om att någon har spridit bilder på dem mot deras vilja.

En analys av den upplevda tryggheten i nio olika vardagsmiljöer pekar på att mer än var tredje ungdom i åk8 sällan eller aldrig är trygg i minst någon av dessa miljöer – och detsamma gäller ungefär var femte i gy2. I gy2 är detta en väsentligt mindre andel jämfört med den tidigare mätningen 2017 (21 mot 34 procent). I åk8 bara anas en minskning (37 procent mot 39 procent både 2017 och 2020). Precis som tidigare gäller det tjejer i högre grad än killar, men det är bara i åk8 som skillnaden är stor, där hälften av tjejerna upplever otrygghet någonstans i sin vardagsmiljö mot var fjärde kille. Tjörns åk8-resultat är nästan en total spegling av GR-snittet. Inom Tjörns kommun tycks ungdomarna som bor i Rönnäng/Bleket/Klädesholmen/Åstol/Dyrön i högre grad än övriga uppleva otrygghet i vardagen, det gäller i båda åldersgrupperna.

De miljöer som flest Tjörn-ungdomar uppfattar som otrygga är kollektivtrafiken (”på buss, tåg eller liknande”) och stan/centrum. Det gäller omkring 15 procent i båda åldersgrupperna. I åk8 kommer därefter skolan på tredje plats (11 procent). I gy2 är det ingen av de övriga miljöerna som frågan omfattar som uppfattas som otrygga av mer än 3 procent.

Könsskillnaden med mer utbredd otrygghet bland tjejer visar sig särskilt gälla kollektivtrafiken, i såväl åk8 som gy2. Relativt sett är skillnaden stor även för många andra områden, särskilt internet och skolan.

Ungefär tre av tio ungdomar i åk8 uppger att de har blivit mobbade, trakasserade eller utfrysta under det senaste halvåret, medan det i gy2 gäller drygt var tionde (29 mot 13 procent). Andelen är väsentligt mindre som varit utsatta under en längre period: 8 respektive 2 procent. Resultaten visar att tjejerna har drabbats i högre grad än killarna. Men även om andelen i åk8 som har utsatts för mobbning/utfrysning är större än 2020 hos både tjejer och killar gäller det tydligast killar, vilket innebär att könsskillnaden är lite mindre 2023 än tidigare. Det kan också konstateras att även om andelen 2023 är större än 2020 så är den i båda åldersgrupper mindre än andelen som uppgav att de varit utsatta för mobbning 2017. Tjörns åk8-resultat för 2023 speglar för övrigt GR-snittet. Andelen som utsatts för mobbning/utfrysning varierar en del mellan Tjörns kommunområden, men inte på något entydigt sätt i båda åldersgrupper.

Tre av tio ungdomar i åk8 uppger att de under senaste halvåret har blivit orättvist behandlade ("på ett sätt så att du har mått dåligt"), och detsamma gäller lite mer än två av tio ungdomar i gy2. Här är könsskillnaden större än beträffande mobbning (samma sak gäller GR-snittet), där andelen tjejer som beskriver denna erfarenhet är 40 procent i åk8 och 31 procent i gy2 (mot 17 respektive 15 procent av killarna). Sett till dem som erfarit orättvis behandling flera gånger under det senaste halvåret är andelen väsentligt mindre: totalt 12 procent i åk8 och 4 procent i gy2. Gy2-resultatet är klart mindre än 2017 (det jämförbara året, då andelen var 13 procent), i åk8 har nivån varit mer jämförbar över tid (9–13 procent de tre mätåren). I båda åldersgrupper är det grovt räknat dubbelt så många tjejer som killar som uppger att de blivit orättvist behandlade upprepade gånger, och även tidigare år syns motsvarande tydliga könsskillnad. Med fokus på de upprepade erfarenheterna speglar Tjörns åk8-resultat GR-snittet väl, medan andelen i Tjörn är lite mindre sett till samtliga som upplevt orättvis behandling under senaste. Sett till båda åldersgrupperna är andelen som upplevt upprepad orättvis behandling mindre än genomsnittet bland ungdomarna i Rönnäng/Bleket/Klädesholmen/Åstol/Dyrön.

Hälsa och livstillfredsställelse

Bara ungefär två av tre ungdomar beskriver sin hälsa som ganska eller mycket bra, det gäller i såväl åk8 som gy2 (68 respektive 69 procent). Den stora skillnaden finns i stället mellan tjejer och killar, med över 80 procent av killarna men bara drygt hälften av tjejerna i båda åldersgrupperna. Skillnaden är ännu större när det kommer till att beskriva hälsan som *mycket* bra. I båda åldersgrupper är det bara 10–12 procent av tjejerna som gör det, mot nästan cirka 40 procent av gy2-killarna och nästan hälften av åk8-killarna (det vill säga killarnas andel är mer än tre gånger så stor).

Enkätfrågan har förändrats vid två tillfällen sedan Tjörns första LUPP-mätning 2011, men den olika utvecklingen för killar och tjejer fram till 2020 har varit slående. I åk8 har andelen tjejer som svarar att de mår ganska eller mycket bra minskat från 82 procent år 2011 till 54 procent 2023 (med den minsta förändringen mellan 2020 och 2023). Killarnas andel har däremot legat tämligen stabilt på 88–92 procent fram till 2020, men 2023 syns en nedgång även hos dem, ned till 82 procent. I gy2 syns en svag nedgång totalt sett medan utvecklingen skiljer stort mellan tjejer och killar även

här, även om den längre trenden är otydlig, särskilt för killarna. För gymnasiegruppen är resultaten också mer osäkra till följd av det större bortfallet.

Från det omvända perspektivet uppger cirka 60 procent av ungdomarna i båda åldersgrupperna att de har någon typ av hälsobesvär – huvudvärk, magont, stress, nedstämdhet/deppighet och/eller sömnproblem – som de har haft minst flera gånger i veckan under det senaste halvåret. Tjörns resultat för åk8 är något sämre än GR-snittet, vilket dock enbart gäller killarna. Och även om både tjejers och killars besvär i åk8 tycks mer utbredda 2023 än 2020 är skillnaden störst för killarna. I gy2 är resultaten ungefär desamma som 2017 (senast jämförbara året).

Det finns inga tydliga och entydiga mönster i skillnader mellan kommunområdena när det gäller ungdomarnas beskrivning av sin hälsa och förekommande hälsobesvär. Ungdomarna i Kållekärr rapporterar i mindre grad hälsobesvär jämfört med övriga kommunområden – men deras självskattade hälsa ligger bara strax över kommungenomsnittet.

När det gäller typerna av hälsobesvär är stress vanligast i båda åldersgrupper. Detta gäller dock bara bland tjejerna, med 61 procent i åk8 och 54 procent i gy2 som uppger att de besväras av stress flera gånger i veckan eller oftare – vilket kan jämföras med 26 respektive 19 procent av killarna. Hos killarna är det ungefär lika vanligt förekommande med sömnsvårigheter och hos killarna i åk8 även att känna sig aggressiv/arg. Det senare är ett nytt ”besvärsområde” i enkätfrågan som inte ingår i det mått på hälsobesvär som har redovisats i tidigare GR-rapporter och inte heller har tagits med i det sammanfattade måttet på hälsobesvär i denna rapport. Men även detta är något som är mer utbrett bland tjejerna än killarna. Ännu tydligare är könsskillnaden dock beträffande nedstämdhet (rapporteras av knappt 40 procent av tjejerna i båda åldersgrupper mot grovt räknat var tionde kille) samt, tydligast i gy2, beträffande huvudvärk och magont (något ungefär 35 procent av tjejerna i gy2 har minst flera gånger i veckan mot 7 procent av killarna).

LUPP-enkäten 2023 innehåller en fråga där respondenten ombeds att reflektera över vad de eventuella hälsobesvären i föregående fråga beror på.¹⁶ Frågan är inte knuten till något enskilt besvär utan allmänt formulerad. Svartalternativen inkluderar 12 orsaker samt möjligheten att svara ”annat” och ”vet inte” (de utan hälsobesvär kunde först ange det som svar och gå vidare till nästa fråga). Den utan konkurrens vanligaste orsaken till hälsobesvären enligt ungdomarna själva är skolarbete. Totalt anger 52 procent i åk8 och 63 procent i gy2 skolarbete som orsak – medan övriga orsaker nämns av som mest 20 procent. I båda åldersgrupper är andelen tjejer som pekar på skolarbetet större än andelen killar. Tjejer anger dock det mesta i större utsträckning än killar – men med några undantag, tydligast ”datorspelande” i åk8 och ”fritidsaktiviteter” i gy2.

Det kan noteras att 25 procent i åk8 och 18 procent i gy2 besvarar frågan med ”Jag vet inte”, oftare killar än tjejer. En relativt stor andel av ungdomarna anger för övrigt ”Annat” som orsak (20 procent i åk8, 24 procent i gy2) – en viktig fråga att borra vidare i tillsammans med ungdomarna i återkopplingen av resultaten. De övergripande resultaten med skolarbetet i topp av ungdomarnas egna förklaringar till

¹⁶ Frågan har, i nästan samma utformning, ställts av enskilda kommuner i Göteborgsregionen i tidigare LUPP-enkäter.

hälsobesvär känns igen från tidigare LUPP-resultat i Tjörn och i övriga kommuner som 2020 hade med ungefär den här frågan som extrafråga i LUPP.

I åk8 uppger tre av fyra ungdomar att de tränar flera gånger i veckan – medan det inte ens gäller två av tre gy2-ungdomar (75 mot 63 procent). I åk8 tränar killarna i något större utsträckning än tjejerna. Den könsskillnaden är tydligare i GR-snittet för åk8 – som på totalen motsvarar Tjörns resultat. I Tjörns gy2 är könsskillnaden liten – och här kan också noteras att andelen som uppger att de tränar max några gånger i månaden är lite större hos killarna än tjejerna. Det finns inga tydliga skillnader mellan kommunområdena som gäller konsekvent i båda åldersgrupper.

I åk8 har andelen som tränar regelbundet ökat något sedan 2013 (från 68 till 75 procent) – det är dock en utveckling som bara gäller tjejerna där den också är mer markant (från 53 till 72 procent). Även gy2-resultaten pekar på en utveckling med lite mer utbredda träningsvanor bland tjejerna (från 53 till 63 procent). Hos gy2-killarna anas tvärtom en vikande trend. I åk8 har killarnas andel växlat i båda riktningar under åren.

Det är få ungdomar som röker regelbundet, men 1 procent i åk8 och 4 procent i gy2 uppger att de gör det minst varje vecka. Framför allt i gymnasiegruppen blir andelen lite större när sällanrökarna läggs till – totalt 14 procent uppger att de röker minst någon gång i månaden. Inkluderas även dem som gör det lite mer sällan blir andelen totalt 31 procent – killar i lite större utsträckning än tjejer. Andelen regelbundna rökare är betydligt mindre än tidigare år, även om nivån särskilt i åk8 var låg även då.

Det är 2023 lite vanligare att ungdomarna i åk8 röker e-cigarett i stället för traditionella cigaretter. Detta uppger ungefär en av tio åk8-ungdomar att hen gör varje vecka – något oftare tjejer än killar. Åk8-resultatet speglar ungefär GR-snittet. I gy2 är andelen mindre: 4 procent (samma andel som beträffande traditionella cigaretter).

I gy2 är snusande vanligare än rökning av traditionella cigaretter. Här uppger 18 procent att de gör det varje vecka, vilket även gäller 4 procent i åk8. Andelen gy2-ungdomar som snusar är större än tidigare år – men i åk8 är andelen tvärtom mindre.

Det finns inga tydliga områdesskillnader i användningen av cigaretter och snus som gäller i båda åldersgrupperna.

I gymnasiets år 2 uppger 12 procent av ungdomarna att de varje vecka dricker alkohol i form av starköl, starkcider, alkoholisk vin eller sprit – och totalt 37 procent att de dricker minst någon gång i månaden. I åk8 är det totalt 10 procent som uppger att de dricker alkohol på månadsbasis. I båda åldersgrupper är detta mindre andelar än tidigare, men bara i gymnasiegruppen är skillnaden tydlig. I åk8 finns en könsskillnad 2023 som pekar på att alkoholanvändning är något vanligare bland killar än tjejer (samma sak 2020, men inte 2017). Detsamma gäller i gymnasiegruppen 2023. I båda åldersgrupper bidrar ungdomarna som bor i Rönnäng/Bleket/Klädesholmen/Åstol/Dyrön till att sänka kommungenomsnittet.

Det ska beaktas att den här typen av enkätresultat är känsliga för oseriösa svar, som kan förekomma i grupper/klasser med ganska stort genomslag på ett genomsnitt, särskilt i de mindre kommunområdesgrupperna. Det finns också anledning att påminna om att bortfall på skolenkäter till följd av elevfrånvaro kan samvariera med alkohol- och droganvändning.

Flertalet ungdomar har aldrig använt narkotika men 9 procent av ungdomarna i åk8 och 8 procent av dem i gy2 uppger att de har gjort det. Tjörns åk8-andel är större än GR-snittet (6 procent). Medan könsskillnad saknas i åk8 är andelen killar i gy2 som använt narkotika mer än dubbelt så stor som andelen tjejer. Över tid har andelen åk8-ungdomar som uppger att de använt narkotika vuxit i små steg och fördubblats jämfört med 2013 (9 mot 4 procent). I gy2 var andelen större 2013 än både 2017 och 2023. Återigen ska påminnas om att den här typen av enkätresultat är känsliga för oseriösa svar och för bortfall beroende på elevfrånvaro. Det gör också att skillnader mellan boendeområden måste tolkas försiktigt samtidigt som de kan vara viktiga signaler.

I LUPP 2023 ingår, i samma huvudfråga som nikotin och alkohol, en delfråga som rör vanan att spela om pengar. I gy2 uppger åk8 uppger 8 procent att de brukar göra det minst varje månad, i åk8 gäller det 4 procent. Det gäller dock bara undantagsvis tjejer, inte alls i åk8 (inte heller i GR-snittet). I båda åldersgrupper bidrar ungdomarna som bor i Kållekärr till att dra upp kommungenomsnittet något.

Lite mer än nio av tio ungdomar i båda åldersgrupper uppger sig vara nöjda med sina liv, killar i lite högre grad än tjejer (vilket även gäller GR-snittet för åk8). I båda åldersgrupper är andelen lite större än tidigare mätår. I Kållekärr uppger samtliga ungdomar i båda åldersgrupper att de är nöjda med livet.

Arbete

Nästan nio av tio gy2-ungdomar uppger att de sommarjobbade senaste sommaren. Detsamma gäller drygt var tredje ungdom i åk8 (det vill säga med avseende på sommaren före höstterminens start). Åk8-resultatet innebär en påtagligt större andel som sommarjobbat jämfört med GR-snittet. Det gäller särskilt tjejerna vars andel är dubbelt så stor som GR-snittet (36 mot 18 procent – beträffande killarna gäller 31 mot 25 procent). I gy2 är könsskillnaden däremot liten. Gy2-ungdomarnas totala andel 2023 är ungefär densamma som vid senaste föregående mätning 2017 (hos tjejerna är dock andelen lite större 2023 än 2017, men tidigare år har den varit ännu större). I åk8 är andelen som sommarjobbat större än 2020, ett år märkt av pandemin. Med hänsyn till kön framkommer dock att det endast gäller tjejerna, där andelen 2023 är mer än dubbelt så stor som 2020 (36 mot 16 procent). Killarnas andel har däremot legat stabilt på 30–31 procent de senaste tre mätåren (men andelen var större i början av 2010-talet). Inom Tjörn 2023 syns en viss variation utifrån var i kommunen som ungdomarna bor, men inga större skillnader återfinns i båda åldersgrupper. Det kan för övrigt noteras att 13 procent av ungdomarna i åk8 och 9 procent i gy2 uppger att de sökt sommarjobb senaste sommaren utan att få något.

Framtid

Ungefär tre av fyra ungdomar i åk8 räknar med att de kommer att läsa vidare efter grundskolan. Andelen är mindre än 2020 men ungefär densamma som 2017. Skillnaden mellan 2020 och 2023 är särskilt markant hos killarna, vilket har resulterat i en ansevärd könsskillnad 2023, med 81 procent av tjejerna som tror att de ska läsa vidare men bara 66 procent av killarna. Killarnas andel är också lite mindre

än GR-snittets (66 mot 71 procent), medan tjejernas tvärtom är lite större (81 mot 77 procent) – men på totalen är Tjörns andel densamma som GR-snittet.

Med blicken på ungdomarna på gymnasiets andra år svarar ungefär hälften att de tror att de kommer att läsa vidare vid universitet/högskola, Komvux, folkhögskola eller motsvarande. Andelen är precis densamma som förra jämförbara året, 2017 – totalt sett. Hos tjejerna är andelen dock lite större 2023 och hos killarna tvärtom lite mindre. Det innebär att könsskillnaden är större 2023 även beträffande gy2-ungdomarnas planer att läsa vidare: 71 procent av tjejerna tror att de ska göra det mot 36 procent av killarna, det vill säga en nästan dubbelt så stor andel tjejer. Sett till båda åldersgrupper samtidigt är det bara ett kommunområde som avviker från kommungenomsnittet, Myggenäs/Askerön, med en större andel ungdomar som tänker läsa vidare på nästa nivå, men dessa resultat bygger på ett litet svarsunderlag och är osäkra.

Ungefär nio av tio ungdomar i båda åldersgrupper ger uttryck för en ganska eller mycket positiv framtidssyn. Åk8-resultatet är något bättre än GR-snittet. Medan gy2-resultatet är lite sämre än 2017 (senast jämförbara året) är åk8-resultatet ungefär detsamma som tidigare, möjligen anas en liten positiv utveckling bland killarna (från 89 procent 2017 till 95 procent 2023). Sett till boendegeografin finns en viss variation men inga skillnader är konsekventa i båda åldersgrupperna.

Slutord

I sammanfattningar av enkätresultat försvinner lätt enskilda ungas uppfattningar och erfarenheter i ”medelvärdets skugga”, såväl de mer positiva som de mer negativa. Det är viktigt att resultaten från enkäten används som ett dialogunderlag och aldrig som en sanning som gäller alla ungdomar. Detta är särskilt viktigt när det finns ett bortfall på enkäten, vilket i Tjörns fall gäller ungdomar som går på en gymnasieskola i Göteborg vilka inte alls är representerade bland svaren.

I tolkningar av ett enkätresultat är det alltid klokt att ställa sig frågan: Skulle resultatet vara detsamma om alla hade besvarat frågan? Det finns också anledning att vara källkritisk, exempelvis när det gäller resultat om alkohol- och droganvändning där det kan förekomma oseriösa inslag bland svaren.

Det är viktigt att betona att resultaten från LUPP 2023 är *ett* underlag att utgå från när ungdomars livssituation ska beskrivas och analyseras. Andra kunskapskällor behövs för att ge en både rikare och mer tillförlitlig bild av verkligheten.

Inte minst bör ungdomar involveras i det lokala analysarbetet. Deras medverkan och tolkningar behövs för att hitta relevanta och konkreta svar på de viktiga frågor som enkätresultaten väcker. Här är det också viktigt att inte bara diskutera de problem som enkätresultaten pekar på utan även ta vara på positiva resultat och erfarenheter.

I ett långsiktigt utvecklingsarbete för och tillsammans med kommunens ungdomar är LUPP-enkäten ett etablerat redskap för att kartlägga och följa ungas livssituation. Värdet av en enkät växer med möjligheten till relevanta referenspunkter. LUPP-samarbetet inom Göteborgsregionen gör det möjligt att jämföra Tjörns resultat med grannkommunernas. Ännu viktigare är att Tjörns kommuns långsiktiga arbete med LUPP gör det möjligt att följa utvecklingen av ungas livssituation över en längre tid. Hösten 2026 är planen att de kommuner i Göteborgsregionen som genomför LUPP-undersökningen gör det närmast. Då blir det kanske möjligt att se hur situationen för Tjörns ungdomar har förändrats framöver.

Bilaga

Tabell 1. Svarsfrekvensen i olika grupper, årskurs 8

		Antal elever	Antal enkätsvar ¹	Svarsfrekvens i procent
	Samtliga	172	141	82
Skola	Bleketskolan	75	64	85
	Häggvallskolan	97	77	79
Kön	Killar	85	66	78
	Tjejer	87	72	83
	Annan könstillhörighet	-	2	-
	Ej svar	-	1	-
Kommun- område ²	Hjälteby, Höviksnäs, Hakenäset	41	28	68
	Klövedal, Kyrkesund, Fagerfjäll	13	8	62
	Kållekärr	21	18	86
	Myggenäs, Askerön	16	12	75
	Rönnäng, Bleket, Klädesholmen, Åstol, Dyrön	35	27	77
	Skärhamn	44	37	84
	Annat område i Tjörns kommun	-	5	-
	Annan kommun	2	4	>100
	Okänd kommun/ej svar	-	2	-

Kommentarer:

¹Tre enkätsvar har tagits bort ur datafilen erhållen från MUCF: ett svar med avvikande datum som visade sig vara ett testsvar i projektgruppen, ett mycket begränsat ifyllt enkätsvar i kombination med orimliga bakgrundsuppgifter och ett svar som bedömdes vara oseriöst i sin helhet.

²Svarsfrekvenser per boendeområde är, generellt sett, underskattningar på grund av antalet elever som besvarat enkätfrågan med "annat område", det vill säga annat än övriga svarsalternativ som urvalsinformation är klassificerad utifrån.

Tabell 2. Svarsfrekvensen i olika grupper, gy2

		Antal elever	Antal enkätsvar	Svarsfrekvens i procent
	Samtliga	175	108	62
Skola	Nösnäs gymnasiet i Stenungsund	135	97	72
	Mimers Hus gymnasium i Kungälv	11	9	82
	Gymnasieskola i Göteborg ¹	28	0	0
	Annan gymnasieskola	1	2	>100
Programinriktning	Högskoleförberedande	115	61	53
	Yrkesprogram	42	42	100
	Introduktionsprogram	15	3	20
	Anpassad gymnasieskola	3	1	33
	Okänd inriktning/ej svar	-	1	-
Kön	Killar	80	54	68
	Tjejer	95	52	55
	Annan könstillhörighet	-	2	-
Kommunområde ²	Hjälteby, Höviksnäs, Hakenäset	46	24	52
	Klövedal, Kyrkesund, Fagerfjäll	21	10	48
	Kållekärr	33	20	61
	Myggenäs, Askerön	21	13	62
	Rönnäng, Bleket, Klädesholmen, Åstol, Dyrön	27	20	74
	Skärhamn	34	16	47
	Annat område i Tjörns kommun ¹	3	3	100
	Okänt område/ej svar	-	2	-

Kommentarer: Urvalsuppgifterna avser ett nettourval. Här är borträknat elever på gymnasieskolor i Göteborg som inte har förmedlat Tjörns kommuns enkätlänk och elever på andra skolor och kommuner som inte genomfört LUPP 2023, totalt ett 20-tal. Urvalsuppgifter och svarsfrekvenser ska tolkas ungefärligt; det har inte varit möjligt att säkerställa exakt antal ungdomar som omfattats, inom vilka undergrupper.

¹ Bristen på svar ska tolkas mot bakgrund av att dessa ungdomar endast har kunnat kontaktas via mejl (se rapportens metodavsnitt).

² Svarsfrekvensen per kommunområde är generellt underskattningar pga. att urvalsuppgifterna erhållits separat från uppgifterna per skola och av oklar anledning omfattar en större grupp. Totalt ingår här ytterligare 10 ungdomar som med stor sannolikhet inte har omfattats av genomförandet. Därtill har två respondenter inte angivit något kommunområde vilket också bidrar till att sänka redovisade svarsfrekvensen.

³ Urvalsuppgifterna avser gruppen enbart boende på Mjörn. Det finns ingen kännedom om var svarspersonerna som använt detta svarsalternativ bor.

Tabell 3. Skola, kön och kommunområde i enkätsvaren jämfört med elevurvalet, årskurs 8

		Urvalet	Enkätsvaren	Differens (procentenheter)
Skola	Bleketskolan	44	45	1
	Häggvallskolan	56	55	-1
	Summa procent	100	100	
	Antal personer	172	141	
Kön	Killar	49	48	-1
	Tjejer	51	52	1
	Summa procent	100	100	
	Antal personer	172	138 ¹	
Kommun- område	Hjälteby, Höviksnäs, Hakenäset	24	21	-3
	Klövedal, Kyrkesund, Fagerfjäll	8	6	-2
	Kållekärr	12	13	1
	Myggenäs, Askerön	9	9	0
	Rönnäng, Bleket, Klädesholmen, Åstol, Dyrön	20	20	0
	Skärhamn	26	28	2
	Annan kommun	1	3	2
	Summa procent	100	100	
	Antal personer	172	134 ³	

Kommentarer:

¹ Exkluderar svars personer med annan/okänd könstillhörighet.

² Exkluderar den (1) svars person som inte besvarat frågan om boendeområde samt de 11 som svarat "annat område" och därmed inte är möjliga att klassificera enligt urvals informationen.

Resultatdiagram